

considering the criminal proceedings against a collaborator who voluntarily headed a certain settlement temporarily occupied by the racists.

A rhetorical question arises: does not any criminal offense, whether a criminal offense or a crime committed under martial law, indicate an increased level of danger of such a person and the adoption of more severe measures of criminal law?

The author has stated that the legislator deliberately (since paragraph 2, part 1 of Article 67 of the Criminal Code of Ukraine already deals with group criminal offenses, not crimes) created a situation that courts, when sentencing, can take into account as an aggravating circumstance only recidivism and recidivism, and criminal offenses may constitute recidivism and recidivism of criminal offenses, criminal misdemeanors and crimes, but the court is deprived of legal grounds to take them into account when sentencing.

It has been proposed to amend paragraph 1 and paragraph 11 of Part 1 of Art. 67 of the Criminal Code of Ukraine and to supplement it with item 14 – commission of a criminal offense in the conditions of martial law.

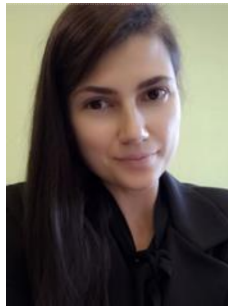
Keywords: *criminal offense, crime, criminal delict, plurality, recurrence, recidivism, collaborative activity, martial law.*

УДК 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-2-21-28

Ігор ШИНКАРЕНКО©
кандидат
юридичних наук,
професор

Тетяна ПОДЗОЛКОВА©
здобувач вищої
освіти ступеня
доктора філософії
(PhD)

*(Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут ім. М. Є. Жуковського», м. Харків, Україна)*

ПРАВОВІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЩОДО ВИЯВЛЕННЯ ЧЛЕНІВ РОСІЙСЬКИХ ДИВЕРСІЙНО-РОЗВІДУВАЛЬНИХ ГРУП ПІД ЧАС ВОЄННОГО ВТОРГНЕННЯ

Приблизно о 5:00 24.03.2022 р. державний кордон України на ділянці з російською федерацією та Республікою Білорусь піддався атаці з боку російських військ, що підтримуються Білоруссю. Атаки на прикордонні підрозділи, прикордонні наряди та пункти пропуску відбуваються з застосуванням артилерії, важкої техніки та стрілецької зброї. Це відбувається в межах Луганської, Сумської, Харківської, Чернігівської та Житомирської областей. Крім того, атака відбувається з ТОТ АР Крим. Також фіксується робота диверсійно-розвідувальних груп противника. Залежно від ситуацій на ділянках кордону прикордонники разом зі Збройними Силами України та Національною гвардією України ведуть вогонь по ворогу.

*(Державна прикордонна служба України –
<https://dpsu.gov.ua/ua/news/derzhavniy-kordon-kraini-piddavsya-ataci-rosiyskih-viysk-zi-storoni-rf-ta-rb/>)*

© І. Шинкаренко, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5524-2259>
sir2009@ukr.net

© Т. Подзолкова, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-0096-3678>
t.podzolkova@khai.edu

Особливої актуальності в умовах відсічі військового нападу набуває впровадження моніторингових методів отримання інформації про диверсійно-розвідувальні групи (ДРГ) загарбників, одним з яких є профайлінг. Визначено, що є низка правових та методологічних проблем щодо використання профайлінга для розробки методики участі цивільного суспільства у протидії ДРГ супротивника. Метою статті є визначення правового, психологічного та організаційного аспекту протидії ДРГ РФ на ґрунті розробки її групового та індивідуального профілю з використанням цивільного населення. Визначено, що сьогодні постає проблема розгляду діяльності ДРГ не тільки з боку правової науки, а ще й з позицій юридичних наук, прикладної, військової та етнопсихології. Це буде сприяти формуванню методики документування злочинної діяльності та розробки профілів різних учасників ДРГ. Надані загально-теоретичні рекомендації щодо формування ознак особистості членів ДРГ на ґрунті вербальних та невербальних ознак, на ґрунті системного та історичного аналізу використання профайлінга на різних етапах розвитку. Визначено індикатори виокремлення диверсантів та їх груп. Виокремлено типові завдання та методи інфільтрації ДРГ, а також ознаки, за якими можна розпізнати членів російських ДРГ. Розроблено рекомендації щодо алгоритму дій цивільного населення в разі виявлення диверсантів за типовими ознаками їх діяльності. Запропоновано розробити криміналістичні рекомендації щодо фіксування протиправних подій та визначення типів психологічних профілей росіян та мешканців різних регіонів України, які є членами ДРГ, з метою їх встановлення та інформування органів СБУ.

Ключові слова: *розвідувально-диверсійна група, воєнний період, правове регулювання, профайлінг, профілювання диверсантів, вербальні ознаки, невербальні жертви міжнародних збройних конфліктів, цивільні об'єкти, репресалії.*

Постановка проблеми. Людство еволюціонує вже багато тисяч років. Протягом цього часу відбувається розвиток військового мистецтва, за допомогою якого люди вбивають один одного на полях битв. Найбільший прорив у сфері військової майстерності припав на ХХ століття. Дві світові війни суттєво вплинули на сприйняття і сам вид конфліктів між державами. Людство тоді зрозуміло, що Третью світовою війни просто не пережити. Людство вважало, що більше в Європі конфлікти не будуть вирішуватися воєнним шляхом.

В умовах сьогодення всі міжнародні розбіжності було ухвалено вирішувати шляхом переговорів, однак локальні конфлікти все-таки траплялися [1]. Проте те, що відбувається сьогодні в Україні, аж ніяк не можна назвати локальним конфліктом, це повномасштабна війна з порушенням всіх вимог Женевських конвенцій 1949 р., навіть більше, це геноцид українського народу.

Відповідно до КК України геноцид — це діяння, умисно вчинене з метою повного або часткового знищення будь-якої національної, етнічної, расової чи релігійної групи шляхом позбавлення життя членів такої групи чи заподіяння їм тяжких тілесних ушкоджень, створення для групи життєвих умов, розрахованих на повне чи часткове її фізичне знищення, скорочення дітонародження чи запобігання йому в такій групі або шляхом насильницької передачі дітей з однієї групи в іншу [2, ч. 1, ст. 442].

Тож ми розуміємо, що український народ переживає зараз справжній геноцид. І в цьому злочині велику роль відіграє діяльність диверсійно-розвідувальних груп ворога (ДРГ).

З початком російської агресії у наукову та повсякденну термінологію ввійшло поняття ДРГ РФ. У військовій науці диверсійно-розвідувальна група (ДРГ) — це підрозділ спеціального призначення, що використовується для розвідки і диверсій у тилу противника у воєнний і передвоєнний час з метою дезорганізації тилкових установ, знищення або тимчасового виведення з ладу найважливіших промислових підприємств, військових об'єктів, транспорту, зв'язку, а також збору інформації про супротивника [3].

Тож постає проблема розгляду діяльності ДРГ не тільки з боку правової науки, а ще й з позицій юридичних наук, прикладної, військової та етнопсихології. Це буде сприяти формуванню методики документування злочинної діяльності та розробки профілів різних учасників ДРГ.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Останнім часом вивченням проблем протидії актам терористичної загрози займалися С. Москаленко, Р. Калюжний, В. Камінський, І. Сопілко, Г. Спіцина, І. Шинкаренко тощо. Проблемами профайлінга злочинців у різні часи займалися О. Бандурка, В. Берназ, О. Діденко, М. Дідковська-Бідюк, А. Зелінський, А. Іщенко, В. Казміренко, Л. Казміренко, К. Калюга, В. Коновалова, М. Костицький, В. Кузьмічов, С. Лук'янчиков, О. Тихоненко, В. Шепітько, С. Яковенк [4–6].

Після початку військової агресії Росії проти України в інтернет-виданнях, телебаченні, інших засобах масової інформації, соціальних мережах виникла велика кількість матеріалів щодо ознак діяльності ДРГ та типових дій населення щодо протидії їх діяльності та сучасних кримінально-правових засобів боротьби з диверсіями: Є. Марченко, І. Ролін, Д. Снегірьов, Г. Спіцина, І. Шинкаренко [7, с. 7–9; 8; 9, с. 16–18].

Однак в означених публікаціях лише фрагментарно надані правові та психологічні аспекти протидії ДРГ та особливості діяльності цивільного населення щодо їх виявлення та нейтралізації.

Найбільш складним завданням стабілізаційних (режимних) дій у воєнний період є боротьба з диверсійними групами противника, яка, як правило, може проводитися у формі спеціальних операцій відповідного масштабу – об'єктового, місцевого, регіонального чи державного рівнів [7, с. 9].

Досвід збройних конфліктів за останні десятиліття свідчить, що підрозділи ДРГ є найбільш маневреними і можуть впливати на воєнно-політичну ситуацію на рівні міста, території, регіону, загалом України. Вони мають специфічну організацію і функції. Для забезпечення мобілізації не тільки ЗСУ, тероборони, правоохоронних органів, а й цивільного населення щодо виявлення та нейтралізації ДРГ необхідно розробити та довести до широкого кола осіб ознаки їх діяльності та надати алгоритм дій для кожного.

Метою статті є визначення правового, психологічного та організаційного аспекту протидії ДРГ РФ на ґрунті розробки її групового та індивідуального профілю з використанням цивільного населення.

Виклад основного матеріалу. З початку війни росія активно використовує ДРГ для вирішення тактичних завдань, поширення паніки серед населення внаслідок здійснення актів знищення цивільної інфраструктури, поширення «фейків» тощо.

У сучасному розумінні ДРГ – це високомобільні підрозділи спеціального призначення. Як правило, ці групи використовують для розвідки і диверсій у глибокому тилу України.

Для розробки профілю ДРГ, окремих її членів та відповідної методики ідентифікації членів ДРГ необхідно виокремлення індикаторів ідентифікації ДРГ [10, с. 194].

Проведений аналіз наукових публікацій та досвід війни з російськими загарбниками дозволяє поділити індикатори виокремлення диверсантів та їх груп на:

- зовнішні ознаки особи (стать, тип обличчя, окрас шкіри – походження, зовнішність (фізична стать, її будова тіла) належать:
- профілі окремих осіб та груп та функціональні ознаки конкретних типів членів ДРГ (керівники, виконавці, прикриття);
- документи та ознаки їх підробки, що використовуються ДРГ (відповідність особі, наявність штампів та віз країн, де ведуться бойові дії тощо);
- зовнішній одяг (наявність ознак використання зброї, спортивна статура, військовий вишкіл, спортивний стиль одягу та взуття з необтяжливим верхнім одягом, невідповідність одягу ситуації, використання природних та штучних засобів маскування обличчя тощо);
- супутні речі (багаж, документи, радіосигнальні прилади, засоби роботи з інформацією, фотографії, підозрілі предмети);
- одорологічні ознаки (різкі, домінуючі, незвичні запахи тощо);
- маршрут та напрям переміщення, особливості маршруту (нелогічність маршруту, незвичний склад групи);
- психолого-фізіологічні ознаки (поведінка: незвична безпричинна поведінка, стурбованість, фальшива поведінка);
- невербальні ознаки обману, агресії і готовності до нападу [11, с. 157];
- погана орієнтація у населеному пункті чи іншій місцевості тощо).

Аналіз публікацій після 24 лютого 2022 р. дозволяє визначити, що **основним призначенням російських ДРГ** на неокупованій території є:

- виявлення блокпостів, місць дислокації і переміщення ЗСУ, тероборони та представників правоохоронних органів;
- виявлення органів управління військових та цивільних адміністрацій;
- виявлення місць розташування об'єктів критичної інфраструктури;
- формування панічних настроїв серед цивільного населення;
- маркування та встановлення радіоприладів на відповідних об'єктах

інфраструктури цивільного та військового призначення з метою їх знищення;

– проведення диверсій на відповідних об'єктах критичної інфраструктури подвійного призначення;

– виявлення шляхів можливого обходу позицій ЗСУ та територіальної оборони;

– коректування вогню;

– створення умов для подальшого просування регулярних підрозділів країни-окупанта [9, с. 19].

Досвід та оцінка суспільно-військової ситуації за результатами публікацій ЗМІ визначає, що важливим у виявленні та запобіганні вчиненню диверсійних актів на неокупованій території, є виявлення можливих шляхів інфільтрації ДРГ. На сьогодні це можуть бути маскування щодо:

- евакуйованих мешканців з тимчасово окупованих територій;
- представників гуманітарних місій;
- представників засобів масової інформації тощо [12, с. 4].

Отже, за якими ознаками можна розпізнати членів російських ДРГ:

1. Пересуваються пішки або на вилучених транспортних засобах.
2. Як правило, пересуваються 2–4 особи.
3. Мають наплічники.
4. Наявність акценту, не характерного для відповідних регіонів України.
5. Вони можуть мати відповідний акцент російських місцевостей (акання, окання) відповідні особливості мови та мовлення (побудова фраз відмінна від української мови).
6. Особливо треба звертати на знання місцевого діалекту та сленгових висловів, а також знання специфічної назви окремих об'єктів та місцевості.

7. Як правило, російські ДРГ не орієнтуються на місцевості.

8. На цей час є інформація, що окупантам вдалося захопити склади ЗСУ. Диверсантів перевдягають у форму Збройних Сил України. Але звертайте увагу на берці. Вони в них чорного кольору. Це – нехарактерний колір для ЗСУ і Нацгвардії. Якщо члени ДРГ вбрані у цивільне, одяг може бути брудним.

9. Крім того, за інформацією Генштабу ЗСУ, зараз окупанти використовують маркування «свій-чужий». Тобто наклеюють жовті стрічки, як у вояків ЗСУ. Але на відміну від ЗСУ, у російських окупантів стрічка також є на носі [8].

10. Можуть здійснювати фото-, відеофіксацію результатів своєї діяльності.

Методи роботи ДРГ. Під час виконання свого завдання ДРГ діє приховано, здатні в гранично стислі терміни долати великі відстані. Невелика, як правило, чисельність групи підвищує її прихованість, маневреність і мобільність, що ускладнює заходи щодо її пошуку та ліквідації.

В основному підрозділ до останнього залишається в тіні. Збиток від атак диверсійно-розвідувальних груп може бути не менше, ніж від атак бойових з'єднань армії і флоту. Коли подібну групу розкривають, то найчастіше командування не робить жодних дій щодо її звільнення або порятунку, внаслідок ризику вербування подібних бійців армією супротивника. Тож діяльність ДРГ є досить ризикованою.

Завдання ДРГ:

– виведення з ладу тилових установ, військових об'єктів України;

– дезорганізація роботи транспорту та зв'язку;

– поширення паніки серед військових і мирного населення;

– збір розвідданих про пересування, дислокацію, озброєння і кількість військ ЗСУ, військово-економічний потенціал, промислові об'єкти військового значення, транспортні комунікації і комунікації зв'язку [13];

– коректування вогню.

Правові аспекти діяльності ДРГ. Диверсійно-розвідувальна група в загальному розумінні діє в межах загальноприйнятих норм міжнародного і військового права. Згідно з міжнародними угодами і законами ведення війни диверсійні заходи допускаються лише у воєнний час щодо об'єктів армії, флоту, військово-промислового комплексу, засобів зв'язку і транспортних комунікацій держави-противника, яка офіційно перебуває у стані війни. Порушення цих правил розцінюється як військовий злочин і тягне кримінальну відповідальність за військові злочини як членів таких груп, так і політичних лідерів, які віддали злочинний наказ.

ДРГ діють у суворих межах міжнародного права ведення воєних дій. Діяльність цих підрозділів допускається виключно у воєнний час. У разі порушення цих правил, діяльність подібних груп дійсно буде вважатися військовим злочином. Згідно з нормами Міжнародного Гуманітарного Права ДРГ дозволено завдавати шкоди щодо таких об'єктів:

- особовий склад ворожої армії;
- споруди стратегічного призначення;
- техніка військова;
- ДРГ противника;
- об'єкти військово-промислового комплексу.

Цей перелік є вичерпним. Нанесення шкоди будь-яким іншим об'єктам буде вважатися військовим злочином у воєнний час.

Відповідно до Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року цивільні об'єкти не повинні бути об'єктом нападу або примусових заходів.

Окрім того, заборонено піддавати нападу або знищувати, виводити або доводити до непридатності об'єкти, необхідні для виживання цивільного населення, такі як запаси продуктів харчування, сільськогосподарські райони, що виробляють продовольство, посіви, худобу, споруди для забезпечення питною водою й запаси останньої, а також іригаційні споруди спеціально з метою не допустити використання їх цивільним населенням або супротивною стороною як засобу підтримання існування, незалежно від мотивів, ніби з метою викликати голод серед цивільних осіб, примусити їх до виїзду або з якої-небудь іншої причини [14].

Забороняється здійснювати диверсійні заходи щодо:

- мирного населення;
- медичних установ і транспорту (у тому числі військових), установ Червоного Хреста;
- об'єктів цивільного та гуманітарного призначення.

Є вимоги про те, щоб під час виконання бойових завдань члени ДРГ носили форму з відмінними знаками своєї держави. В іншому випадку їх діяльність буде мати протизаконний характер. Саме завдяки обов'язку носити форму, диверсійно-розвідувальні групи відрізняються від терористичних та інших незаконних формувань.

Одним з напрямів діяльності ДРГ є поширення панічних чуток, особливо в тилу – на Волині, Львівщині, Франківщині, Закарпатті – ворог удвічі сильніше поширює фейки, щоб розколоти нас, залякати, викликати у нас паніку, щоб ми жили в страху.

Вороги поширюють фейки за допомогою соціальних мереж. Тож будьте уважні, перевіряйте будь-яку інформацію, яку ви отримуєте із соціальних мереж чи сайтів [15].

Висновки. Підсумовуючи, можна констатувати, що метод профайлінгу дає змогу отримувати інформацію про об'єкти уваги вербальними та невербальними засобами отримання інформації.

1. Отже, для виявлення членів ДРГ та протидії їх діяльності в нашій державі можна запропонувати рекомендації, як діяти цивільному населенню в разі виявлення диверсантів.

Треба звертати увагу на ознаки особи:

- мають чітко виражений характерний російський акцент;
- не орієнтуються в місцевості;
- здійснюють фото- або відеофіксацію місцевості;
- ставлять мітки;
- просять мобільний телефон, щоб зателефонувати.

Що робити:

- зафіксуйте їх прикмети (одяг, зовнішність тощо);
- не показуйте їм документи і не підказуйте дорогу;
- не давайте телефон для здійснення телефонного дзвінка. Якщо ж дали, то зафіксуйте номер, на який був здійснений дзвінок;
- всіма доступними способами передайте цю інформацію СБУ, із зазначенням часу і місця, де були виявлені підозрілі особи. Також вкажіть кількість передбачуваних диверсантів, зміст їх розмов, номери, колір і марку автомобілів, напрямок руху,

прикмети.

Фіксуйте переміщення, характер групи, кількісний склад, маршрути та передайте означену інформацію до СБУ, поліції, ЗСУ, тероборони.

2. В умовах сьогодення постає низка проблем, пов'язаних з правовою обізнаністю населення та розробкою методичних рекомендацій та коментарів щодо використання положень Кримінального кодексу та інших законодавчих актів в умовах особливого та воєнного періодів, бойових дій.

3. Виникає потреба розробки криміналістичних рекомендацій щодо фіксування протиправних подій та визначення типів психологічних профілей росіян та мешканців різних регіонів України.

Список використаних джерел

1. Організація, тактика дій і озброєння ДРГ. 2022. URL : <https://uk.infoaboutlawyers.com/4341098-what-is-drg-organization-tactics-and-armament-of-the-drg>.
2. Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131 (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 2108-IX від 03.03.2022, № 2110-IX від 03.03.2022, № 2113-IX від 03.03.2022, № 2114-IX від 03.03.2022, № 2117-IX від 03.03.2022, № 2124-IX від 15.03.2022).
3. Методичний матеріал з розвідувальної підготовки для навчання військовослужбовців, призваних за мобілізацією (загальновійськова підготовка у навчальних центрах, військових частинах, навчальних підрозділах). URL: <https://tck.pl.ua/wp-content/uploads/2021/02/Rozviduvalna-pidhotovka-metodychnyy-material.pdf>.
4. Калюга К. В. Особа злочинця як об'єкт криміналістичного дослідження: сучасний стан та перспективи розвитку : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Дніпроп. держав. ун-т внутр. справ. Дніпро : Дніпро, 2021. 474 с.
5. Тихоненко О. О. Механізми профайлінгу в сфері виявлення загроз в державній безпеці : дис. ... канд. наук з державного управління : 25.00.05 / Нац. ун-т цивільного захисту України. Харків, 2021. 287 с.
6. Дідковська-Бідюк М. В. Психолого-правові засади використання профайлінгу в діяльності Національної поліції : дис. ... д-ра філософії : 053 – Психологія / Нац. академія внутр. справ. Київ : 2021. 189 с.
7. Ролін І. Ф. Роль і місце Національної гвардії України в Операції Сил Оборони : матеріали VIII науково-практ. конф. Національної академії Національної гвардії України. Харків, 2017. С. 9–11.
8. Снегірьов Д. Як розпізнати і знешкодити російську ДРГ: ключові ознаки диверсантів та що робити у разі зустрічі з ними. Детальна інструкція для цивільних осіб. 2022. URL : <https://chas.news/current/yak-rozpoznati-i-zneshkoditi-rosiiskiu-drg-klyuchovi-oznaki-diversantiv-ta-schobobiti-u-razi-zustrichi-z-nimi>.
9. Шинкаренко І. Р., Спіцина Г. О. Склади окремих кримінальних правопорушень відповідно умов особливого та воєнного періодів, бойових дій. Харків : Нац. аерокосмічний ун-т ім. М. С. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» ; Факт, 2022. 41 с.
10. Мисик А., Андрушко О. Модель ідентифікації диверсійно-розвідувальної групи при спробі перетину державного кордону : зб. наукових пр. Нац. академії прикордонної служби України. Серія : *Військові та технічні науки*. 2020. № 2983. С. 190–203.
11. Калюга М. В. Профайлінг як сучасний засіб встановлення особи злочинця. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Вип. 1(26). Т. 2. С. 156–159.
12. Шинкаренко І. Р. Як розпізнати членів російських ДРГ: пам'ятка для цивільного населення. Харків : НАУ ім. М. С. Жуковського (ХАІ), 2022. 9 с. URL : https://mentor.khai.edu/pluginfile.php?file=%2F240771%2Fmod_resource%2Fcontent%D0%93%20%281%29.pdf.
13. Марченко К. Як розпізнати диверсанта або ворожі ДРГ і що робити: інструкція до дії від СБУ. 2022. URL: <https://clutch.net.ua/uk/zdorove/81132-kak-raspoznat-diversanta-ili-vrazheskie-drg-i-chto-delat-instrukciya-k-deystviyu-ot-sbu>.
14. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/MU77003?an=454006>.
15. Інформаційне агенство Конкурент. Інформація про списки членів ворожих ДРГ в Україні може бути фейком. 2022. URL : <https://konkurent.ua/publication/90305/informatsiya-pro-spiski-chleniv-vorozhiv-drg-v-ukraini-mozhe-buti-feykom-video/>.

Надійшла до редакції 31.03.2022

References

1. Orhanizatsiia, taktyka dii i ozbroiennia DRH [Organization, tactics and armament of the DRG]. 2022. URL: <https://uk.infoaboutlawyers.com/4341098-what-is-drg-organization-tactics-and-armament-of-the-drg> [in Ukr.].

2. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal codex of Ukraine]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2001. № 25–26. St. 131 (Iz zminyamy, vneseny my zghidno iz Zakonamy № 2108-IX vid 03.03.2022, № 2110-IX vid 03.03.2022, № 2113-IX vid 03.03.2022, № 2114-IX vid 03.03.2022, № 2117-IX vid 03.03.2022, № 2124-IX vid 15.03.2022). [in Ukr.].
3. Metodychnyi material z rozvidualnoi pidhotovky dlia navchannia viiskovosluzhbovtziv, pryzvanykh za mobilizatsiieiu (zahalnoviiskova pidhotovka u navchalnykh tsestrakh, viiskovykh chastynakh, navchalnykh pidrozdilakh) [Methodical material on intelligence training for the training of servicemen called up for mobilization (general military training in training centers, military units, training units)]. URL : <https://tck.pl.ua/wp-content/uploads/2021/02/Rozvidualna-pidhotovka-metodychnyy-material.pdf> [in Ukr.].
4. Kaliuha, K. V. (2021) Osoba zlochyntsia yak obiekt kryminalistychnoho doslidzhennia: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [The person of the criminal as an object of forensic research: current state and prospects for development] : dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.09 / Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav. Dnipro, 474 p. [in Ukr.].
5. Tykhenenko, O. O. (2021) Mekhanizmy profailinhu v sferi vyavlennia zahroz v derzhavni bezpetsi [Mechanisms of profiling in the field of detection of threats in state security] : dys. na zdobuttia naukovoho stupenia kand. nauk z derzhavnoho upravlinnia : 25.00.05 / Nats. un-t tsyvilnoho zakhystu Ukrainy. Kharkiv, 287 p. [in Ukr.].
6. Didkovska-Bidiuk, M. V. (2021) Psykholoho-pravovi zasady vykorystannia profailinhu v diialnosti Natsionalnoi politsii [Psychological and legal principles of the use of profiling in the activities of the National Police] : dys. ... d-ra filosofii : 053 – Psykholohiia / Nats. akademiia vnutr. sprav. Kyiv, 189 p. [in Ukr.].
7. Rolin, I. F. (2017) Rol i mistse Natsionalnoi hvardii Ukrainy v Operatsii Syl Oborony [The role and place of the National Guard of Ukraine in the Operation of the Defense Forces] : materialy VIII naukovo-prakt. konf. Natsionalnoi akademii Natsionalnoi hvardii Ukrainy. Kharkiv, pp. 9–11. [in Ukr.].
8. Snehirov, D. (2022) Yak rozpoznyati i zneshkodyty rosiisku DRH: kluchovi oznaky dyversantiv ta shcho robyty u razi zustrichi z nymy. Detalna instruktsiia dlia tsyvilnykh osib [How to recognize and neutralize the Russian DRG: key signs of saboteurs and what to do if you meet them. Detailed instructions for civilians]. URL : <https://chas.news/current/yak-rozpiznati-i-zneshkoditi-rosiisku-drg-klyuchovi-oznaki-diversantiv-ta-scho-robiti-u-razi-zustrichi-z-nimi>. [in Ukr.].
9. Shynkarenko, I. R., Spitsyna, H. O. (2022) Sklady okremykh kryminalnykh pravoporushen vidpovidno umov osoblyvoho ta voiennoho periodiv, boiovykh dii [Compositions of separate criminal offenses according to the conditions of special and wartime periods, hostilities]. Kharkiv : Nats. aerokosmichnyi un-t im. M. Ye. Zhukovskoho «Kharkivskiy aviatsiyniy instytut» ; Fakt, 41 p. [in Ukr.].
10. Mysyk, A., Andrushko, O. (2020) Model identyfikatsii dyversiino-rozvidualnoi hrupy pry sprobi peretynu derzhavnoho kordonu [Model of identification of a subversive and reconnaissance group when attempting to cross the state border] : *zb. naukovykh pr. Nats. akademii prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriya : Viiskovi ta tekhnichni nauky*. № 2983, pp. 190–203. [in Ukr.].
11. Kaliuha, K. V. (2019) Profailinh yak suchasnyi zasib vstanovlennia osoby zlochyntsia [Profiling as a modern means of establishing the identity of a criminal]. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*. Issue 1(26). Vol. 2, pp. 156–159. [in Ukr.].
12. Shynkarenko, I. R. (2022) Yak rozpoznyaty chleniv rosiiskykh DRH: pamiatka dlia tsyvilnoho naselennia [How to recognize members of the Russian DRG: a reminder for the civilian population]. Kharkiv : NAU im. M. Ye. Zhukovskoho (KhAI), 9 p. URL : https://mentor.khai.edu/pluginfile.php?file=%2F240771%2Fmod_resource%2Fcontent%D0%93%20%281%29.pdf. [in Ukr.].
13. Marchenko, K. (2022) Yak rozpoznyaty dyversanta abo vorozhi DRH i shcho robyty: instruktsiia do dii vid SBU [How to recognize a saboteur or enemy DRG and what to do: instructions for action from the SBU]. URL : <https://clutch.net.ua/uk/zdorove/81132-kak-raspoznat-diversanta-ili-vrazheskie-drg-i-chto-delat-instrukciya-k-deystviyu-ot-sbu> [in Ukr.].
14. Dodatkovyi protokol do Zhenevskykh konventsii vid 12 serpnia 1949 roku, shcho stosuietsia zakhystu zhertv mizhnarodnykh zbroinykh konfliktiv (Protokol I), vid 8 chervnia 1977 roku [Additional Protocol to the Geneva Conventions of August 12, 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), of June 8, 1977]. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU77003?an=454006>. [in Ukr.].
15. Informatsiine ahenstvo Konkurent. Informatsiia pro spysky chleniv vorozhykh DRH v Ukraini mozhe buty feikom [Information agency Competitor. Information about the lists of members of enemy DRGs in Ukraine may be fake]. 2022. URL : <https://konkurent.ua/publication/90305/informatsiya-pro-spiski-chleniv-vorozhih-drg-v-ukraini-mozhe-buti-feikom-video/>. [in Ukr.].

ABSTRACT

Ihor Shynkarenko, Tetiana Podzolkova. Legal and methodological problems regarding the identification of members of russian diversion and intelligence groups during the military invasion. The introduction of monitoring methods to obtain information about the DRG of the invaders, one of which is profiling, is becoming especially important in the context of repelling the repulse of a military attack. It is determined that there are a number of legal and methodological problems regarding the use of

profiling to develop a methodology for the participation of civil society in counteracting the enemy's DIG. The aim of the article is to determine the legal, psychological and organizational aspects of the DIG of the Russian Federation on the basis of the development of its group and individual profile with the use of civilians. It is determined that today there is a problem of consideration of the DRG not only from the point of view of legal science, but also from the standpoint of legal sciences, applied, military and ethnopsychology. This will contribute to the formation of methods for documenting criminal activity and the development of profiles of various participants in the DIG. General theoretical recommendations for the formation of personal characteristics are given. Based on a systematic and historical analysis of the use of profiling at different stages of development of the DIG members on the basis of verbal and nonverbal characteristics. Indicators of separation of saboteurs and their groups have been determined. Typical tasks and methods of DIG infiltration are singled out, as well as signs by which it is possible to recognize members of Russian DIGs. Recommendations on the algorithm of actions of the civilian population in case of detection of saboteurs on typical grounds of their activity are developed. It is proposed to develop forensic recommendations for recording illegal events and determining the types of psychological profiles of Russians and residents of different regions of Ukraine who are members of the DIG in order to establish them and inform the Security Service of Ukraine.

Keywords: *reconnaissance and sabotage group, war period, legal regulation, profiling, profiling of saboteurs, verbal signs, non-verbal victims of international armed conflicts, civilian objects, reprisals.*

УДК 351.74

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-2-28-33

Костянтин БАХЧЕВ©

кандидат юридичних наук

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Стаття присвячена особливостям функціонування дозвільної системи в Україні в умовах воєнного стану. Зокрема, висвітлену дискусійну проблему надання громадянам права на володіння вогнепальною зброєю. Проаналізовано міжнародний досвід надання права володіння вогнепальною зброєю та чинне законодавство України. Детальне вивчення особливостей функціонування дозвільної системи з урахуванням сучасних ризиків, дозволило запропонувати конкретні шляхи підвищення ефективності запобіжних заходів, з метою зменшення негативних наслідків, пов'язаних з розширенням кола осіб, яким буде надано право на володіння вогнепальною зброєю. Запропоновано шляхи оптимізації діяльності підрозділів дозвільної системи Національної поліції щодо попередження вчинення правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї під час воєнного стану та у післявоєнний період.

Ключові слова: *вогнепальна зброя, дозвільна система, право володіння зброєю, воєнний стан, цивільний обіг зброї, Національна поліція.*

Постановка проблеми. Умови воєнного стану в Україні в 2022 році спонукали до розповсюдження думки серед громадськості про підтримання позиції надання громадянам права на володіння вогнепальною зброєю. Дискусія з цього приводу точилася не один рік в українській спільноті серед правників, науковців, громадських активістів, нормотворців та пересічних громадян, однак рішучі кроки відбулися тільки після введення воєнного стану та мають продовжуватися і розвиватися надалі з метою відповідності норм законодавства потребам суспільства. Однозначним аргументом на користь доступу цивільних осіб до права власності на короткоствольну вогнепальну зброю, пістолети в Україні стало проведення у травні 2022 року опитування з використанням застосунок «Дія», за результатами якого більшість респондентів (майже 59 %) підтримали таку законодавчу ініціативу [7].

© К. Бахчев, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0934-6628>

fpfpd@dduvs.in.ua